

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องศักยภาพในการเป็นกองบินส่งเสริมสุขภาพของกองบิน 41 จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาศักยภาพของกองบิน 41 ในการพัฒนาสู่การเป็นกองบินส่งเสริมสุขภาพ โดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากระดับผู้บังคับบัญชา หน่วย นายทหารสัญญาบัตร นายทหารประทวน ทหารกองประจำการ และครอบครัวข้าราชการ กองบิน 41 โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสนทนากลุ่ม แบบจัดบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม การรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร รายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การวิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบข้อมูลได้กระทำควบคู่ไปกับการรวบรวมข้อมูลภาคสนาม จากนั้นจึงนำข้อมูลมาวิเคราะห์แยกประเภท จัดหมวดหมู่ เพื่อง่ายแก่การวิเคราะห์เนื้อหา และตีความหมายตามความคิดของกลุ่มที่ศึกษา (Emic approach) เป็นการประมวลข้อมูลทุกประเภทเข้าด้วยกัน เพื่อใช้ประกอบในการตีความสังเคราะห์เป็นภาพรวม นำมาอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นตามลำดับ โดยเชื่อมโยงข้อมูลที่มีความสัมพันธ์กัน เมื่อสังเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้แล้วจึงสรุปออกมาตามประเด็นหัวข้อการวิจัย ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

สรุปผลการวิจัย

บริบทของกองบิน 41

กองบิน 41 กองพลบินที่ 3 กองบัญชาการยุทธทางอากาศ จังหวัดเชียงใหม่ เป็นสนามบินของกองทัพอากาศไทย มีภารกิจหน้าที่เตรียมการและปฏิบัติการใช้กำลังทางอากาศตามที่กองทัพอากาศได้กำหนดไว้ มีผู้บังคับการกองบิน 41 เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ สภาพภูมิประเทศโดยทั่วไปเป็นที่ราบติดเชิงดอยสุเทพและติดต่อกับเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ซึ่งล้อมรอบไปด้วยหน่วยงานต่าง ๆ ที่สามารถให้การสนับสนุนในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพได้ ภายในกองบิน 41 มีการแบ่งเขตพื้นที่ออกเป็นสัดส่วน มีสถานที่ทำงานและบ้านพักอาศัย รวมทั้งสิ่งแวดล้อมและสถานที่ที่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพ ลักษณะทางประชากรส่วนใหญ่เป็นข้าราชการทหารอากาศ มีระบบการบริหารงานแบบทหารในลักษณะแนวตั้งคือสั่งการจากระดับบนลงสู่ระดับล่าง การปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา การบริหารงานในลักษณะเช่นนี้ทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ ในกองบิน 41 ประสบผลสำเร็จ และได้รับความร่วมมือจากผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี

สภาพทางสังคมและวัฒนธรรม

ลักษณะทางสังคมวัฒนธรรมของกำลังพลกองบิน 41 เป็นวัฒนธรรมแบบทหารมีการทำความเคารพตามลำดับชั้นยศของทหาร และผู้ใต้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตามคำสั่งผู้บังคับบัญชาเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการปฏิบัติหน้าที่ และมีแนวการปฏิบัติเป็นไปในทางเดียวกัน แต่ในขณะเดียวกันก็มีการยืดหยุ่นไม่เข้มงวดในบางสิ่งบางประเด็นที่ไม่สำคัญ จึงเป็นการช่วยประสานความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชา ก่อให้เกิดความรักความผูกพันและความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรในผู้ใต้บังคับบัญชา ในส่วนผู้บังคับบัญชาระดับสูงมีแนวคิดแบบเกื้อกูลเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน เปรียบเสมือนเครือญาติคนหนึ่งในครอบครัวเดียวกันเป็นพื้นฐานสำคัญ จึงทำให้ความสัมพันธ์ของกำลังพลกองบิน 41 มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

การสร้างนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ

ผู้บังคับบัญชาของกองบิน 41 นอกจากให้ความสำคัญต่อกฎระเบียบที่กองบินกำหนดไว้แล้ว ยังได้ตระหนักถึงความสำคัญของกำลังพลกองบิน 41 ในด้านมาตรฐานการดำเนินชีวิตที่ดีขึ้น มีสุขภาพที่ดีและมีความปลอดภัยในการปฏิบัติหน้าที่ จึงมีการออกกฎระเบียบขึ้นมา เช่น นโยบายห้ามสูบบุหรี่ในสถานที่ทำงาน ห้ามจัดจำหน่ายบุหรี่ในกองบิน 41 นโยบายป้องกันอุบัติเหตุการจราจรโดยมีกฎระเบียบข้อบังคับให้ผู้ขับขี่ยานพาหนะทุกประเภทปฏิบัติตาม เช่น ผู้ขับขี่รถยนต์ต้องคาดเข็มขัดนิรภัย ผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ต้องสวมหมวกกันน็อก เป็นต้น พบสิ่งที่สนับสนุนให้กำลังพลกองบิน 41 แสดงพฤติกรรมสุขภาพคือ ตระหนักในเรื่องการดูแลสุขภาพ การป้องกันอุบัติเหตุด้วยตนเอง การมีกฎระเบียบที่เคร่งครัด มีการลงโทษที่จริงจังและมีการกระตุ้นเตือนสม่ำเสมอ

การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ

การสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพในทางกายภาพ พบว่าสถานที่ตั้งของกองบิน 41 มีสถานที่ทำงานใกล้บ้านพักอาศัย มีเส้นทางการเดินทางไป-มาที่สะดวกและปลอดภัย มีการปรับปรุงภูมิทัศน์ของเส้นทางการเดินทางให้สวยงาม เพื่อให้ผู้ใช้เส้นทางผ่านเข้า-ออกกองบินได้พักผ่อนสายตาอันจะส่งผลต่อการมีจิตใจที่รู้สึกดีขึ้น บริเวณรอบ ๆ สถานที่ทำงานและบ้านพักอาศัยตกแต่งด้วยไม้ดอกไม้ประดับให้สวยงามและได้รับการดูแลความสะอาดอยู่เสมอ เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย นอกจากนี้กองบิน 41 ยังได้ปรับปรุงพื้นที่ต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพมากยิ่งขึ้น คือเป็นการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ก่อให้เกิดผลดีต่อสุขภาพกายและจิตของทุกคน เช่น จัดสวนสุขภาพเพื่อใช้เป็นพักผ่อนหย่อนใจ จัดให้มีสนามกีฬาประเภทต่าง ๆ ให้เลือกตามความชอบของแต่ละบุคคล เป็นต้น

ทางสังคมภายในกองบิน 41 ถึงแม้จะมีระบบการบริหารเป็นแบบทหาร แต่ก็มีบรรยากาศเป็นแบบพี่แบบน้อง ผู้บังคับบัญชาได้ให้ความสำคัญแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาโดยถือว่าเป็นกำลังสำคัญส่วนหนึ่งที่ช่วยให้หน่วยงานมีความเจริญก้าวหน้า ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถปรึกษาหารือในเรื่องต่าง ๆ ได้ และจะได้รับความช่วยเหลือจากผู้บังคับบัญชาเป็นอย่างดี ทางด้านสังคมภายนอก กองบิน 41 มีองค์กรของรัฐและเอกชนได้เข้ามาเกี่ยวข้องในลักษณะการประสานงานร่วมกันเพื่อจัดทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น โครงการต่อต้านยาเสพติด ร่วมทำกิจกรรมสาธารณประโยชน์กับจังหวัดเชียงใหม่ เป็นต้น

การสร้างความเข้มแข็งในองค์กร

การดำเนินงานที่จัดเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้แก่องค์กร มีการจัดตั้งคณะกรรมการความปลอดภัยในการทำงานโดยเน้นการมีส่วนร่วมและพัฒนาภาพลักษณ์เชิงบวก ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของบุคคลให้สอดคล้องกับการดูแลสุขภาพด้วยตนเองและคนใกล้ชิด เพื่อให้ทำงานร่วมกันได้อย่างเข้มแข็ง ส่วนในด้านการเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านอื่น ๆ ของผู้ร่วมงานจะอยู่ภายใต้การประชุมที่มปฏิบัติงาน ซึ่งจะมีการประชุมก่อนเข้าปฏิบัติงานเพื่อฟังข้อคิดเห็น ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานและข้อเสนอแนะแนวทางในการแก้ปัญหาข้อบกพร่องต่าง ๆ โดยผ่านหัวหน้าแผนก การดำเนินงานที่เปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานได้เข้ามามีส่วนร่วมดังกล่าว ก่อให้เกิดความรักความผูกพัน ความภาคภูมิใจและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ซึ่งจะก่อให้เกิดความร่วมมือและความพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกับกองบิน 41 ในด้านต่าง ๆ ทำให้องค์กรเกิดความเข้มแข็ง

การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล

ด้านการพัฒนาทักษะส่วนบุคคล มีการจัดอบรมให้ความรู้ในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพให้แก่กำลังพลกองบิน 41 ซึ่งเป็นข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพที่เกี่ยวข้องกับวิถีการดำเนินชีวิตที่มีสุขภาพดีเพื่อให้เกิดความตระหนักในปัญหาสุขภาพ จะได้สามารถหาวิธีการป้องกันและมีแนวทางการส่งเสริมสุขภาพของตนเองและคนที่อยู่ใกล้ชิดได้ มีการให้คำแนะนำโดยการออกเสียงตามสาย การจัดบอร์ดเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพ เป็นต้น กองบิน 41 ได้สนับสนุนให้มีกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพ เช่น การจัดแข่งขันประเภทกีฬาต่าง ๆ เพื่อให้ทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมสุขภาพของตนเอง ทำให้สามารถอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากกรมแพทยทหารอากาศมาดำเนินการตรวจสอบสมรรถภาพร่างกายให้แก่ข้าราชการกองบิน 41 ซึ่งก็เป็นแนวทางหนึ่งที่จะสามารถพัฒนาทักษะส่วนบุคคลในทางที่ดีขึ้นได้

การปรับเปลี่ยนบริการด้านสุขภาพ

กองบิน 41 มีโรงพยาบาลเป็นสถานบริการทางด้านสุขภาพของตนเอง มีการพัฒนาทักษะในกลุ่มเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์ เพื่อปรับเปลี่ยนบริการแบบเดิมซึ่งเป็นแบบตั้งรับ มาเป็นการสร้างเสริมสุขภาพแบบเชิงรุกเพื่อแก้ปัญหาสุขภาพของบุคลากร ไม่เพียงแต่ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บเท่านั้น แต่ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ โดยมีการปรับเปลี่ยนบริการเพื่อสุขภาพแทรกอยู่ในหลายกิจกรรม เช่น การตรวจสุขภาพประจำปีให้แก่กำลังพลกองบิน 41 การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพและการส่งเสริมสุขภาพในด้านการออกกำลังกาย โดยให้มีการออกกำลังกายทุกปายวันพุธ ตลอดจนจัดหาสถานที่และอุปกรณ์ให้เพียงพอต่อความต้องการของกำลังพลกองบิน 41 เพื่อเป็นการเสริมสร้างร่างกายให้แข็งแรง และสามารถปฏิบัติภารกิจหน้าที่ได้ตลอดเวลา

การอภิปรายผล

จากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ดังที่ได้แสดงไว้ในบทที่ 4 ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลศักยภาพในการเป็นกองบินส่งเสริมสุขภาพของกองบิน 41 จังหวัดเชียงใหม่ ได้ดังนี้

1. ด้านสังคมและวัฒนธรรม

กองบิน 41 มีพื้นฐานสังคมและวัฒนธรรมเป็นแบบทหาร ด้านสายการบังคับบัญชา ยังคงรูปแบบในการสั่งการแบบแนวตั้ง คือ สั่งการจากระดับบนลงสู่ระดับล่าง การปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา เพื่อก่อให้เกิดความเป็นระเบียบวินัยในการปฏิบัติหน้าที่จึงต้องมีระบบทหารเข้ามาใช้ในการพัฒนาบุคคลให้เหมาะสม ข้าราชการทหารถือเป็นข้าราชการหน่วยงานหนึ่งที่เป็นกำลังสำคัญของรัฐ มีภารกิจและบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศชาติ นอกจากนั้นยังเป็นกำลังสำคัญในการรักษาเอกราชอธิปไตย และความมั่นคงความปลอดภัยของประเทศชาติอีกด้วย ในยามปกติกล่าวได้ว่าหน้าที่หลักของทหารตามกฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2534 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2538 มาตรา 60 คือ การป้องกันก่อก่อความไม่สงบไม่ให้เกิดขึ้น นอกจากนี้ยังมีหน้าที่ที่ต้องคุ้มครองช่วยเหลือด้านสวัสดิการในการสงเคราะห์ประชาชนและให้ความร่วมมือกับส่วนราชการต่าง ๆ งานทหารจึงถือว่าเป็นงานที่สำคัญ ซึ่ง โกวิท ภัยสันทน์ (อ้างใน ณัฐฤกษ์ ฉายเสมอแสง, 2543, หน้า 3) ได้กล่าวว่า ข้าราชการในระบบราชการนับเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ การจะมีนโยบายไปสู่การปฏิบัติให้ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพของข้าราชการเป็นสำคัญ แนวคิดและหลักการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

ในระบบราชการนั้นมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ คือ เป็นการปรับปรุงสมรรถนะของข้าราชการเพื่อให้ได้ประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้นการปฏิบัติภารกิจหน้าที่แบบทหารจึงเป็นไปในทิศทางเดียวกันและเกิดความความรักใคร่สามัคคีในหมู่คณะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีการช่วยเหลือพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ในส่วนของผู้บังคับบัญชาก็มีแนวคิดแบบเกื้อกูลเอื้ออาทรกัน เปรียบเสมือนเครือญาติคนในครอบครัวเดียวกันเป็นพื้นฐานสำคัญ ด้วยเหตุนี้จึงได้เกิดกิจกรรมต่าง ๆ ขึ้นเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีกิจกรรมร่วมกัน การบริหารงานในลักษณะแบบทหารก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจ และปฏิบัติตามกฎระเบียบที่ผู้บังคับบัญชาได้กำหนดขึ้นด้วยความเต็มใจ รู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ซึ่งสอดคล้องกับ พิชิต สุขเจริญธรรม (อ้างใน ชัชวาล ไชแสง, 2543, หน้า 112) กล่าวว่า การใช้หลักมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ใต้บังคับบัญชานั้น ไม่ใช่เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารงานเท่านั้น แต่เป็นสิ่งสำคัญหรือเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารงานทั้งหมด เช่นเดียวกับ ธงชัย สันติวงศ์ (อ้างใน ชัชวาล ไชแสง, 2543, หน้า 112) ได้กล่าวว่า การจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานนั้น บุคลากรที่ปฏิบัติงานต้องมีความพึงพอใจในงาน มีมูลเหตุส่งเสริมแรงจูงใจให้ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ

2. ด้านนโยบายเพื่อสุขภาพของกองบิน 41

การกำหนดนโยบายเพื่อสุขภาพของกองบิน 41 แม้ว่ายังไม่ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่าจะพัฒนาให้เป็นกองบินส่งเสริมสุขภาพ แต่การกำหนดนโยบายแผนงานการจัดกิจกรรมและโครงการกองบิน 41 สอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานการส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งผู้บริหารได้ปรับเปลี่ยนแนวคิดต้องมุ่งมองสุขภาพให้ครอบคลุมปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดสุขภาพ เน้นให้กำลังพลสามารถพึ่งพาตนเองได้ในด้านสุขภาพ มีสุขภาพร่างกายและจิตใจที่แข็งแรงสมบูรณ์พร้อมที่จะปฏิบัติภารกิจหน้าที่ได้ทันที และมีแนวคิดที่จะประสานการทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อบูรณาการการพัฒนาเป็นองค์รวมให้เกิดความต่อเนื่องยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ อารี วัลยะเสวี และคณะ (อ้างใน เรือนแก้ว คำหลวง, 2543, หน้า 107) ได้กล่าวไว้ว่า การส่งเสริมสุขภาพจะเริ่มต้นจากการปรับแนวคิดเรื่องสุขภาพใหม่ โดยสุขภาพมิได้หมายถึง การปราศจากโรคภัยไข้เจ็บแต่เพียงอย่างเดียวอีกต่อไป ปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดสุขภาพจะมีความหมายครอบคลุมกว้างขวางถึงปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตประชาชนด้วย ระบบบริการที่จะสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพได้ จึงต้องปรับบทบาทหลายประการ คือ เน้นการสร้างความเข้มแข็งให้บุคคล ชุมชน ในการควบคุมปัจจัยที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ เน้นการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ การสร้าง

นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพต้องมีการกำหนดนโยบายร่วมกัน มีการปรับปรุงแนวคิดตั้งแต่ระดับผู้บริหาร คณะกรรมการทุกคนให้เห็นชอบด้วย การกำหนดนโยบายให้มีแนวคิดด้านสุขภาพที่ถูกต้อง มีแผนงานการบริหารจัดการปรับเปลี่ยนและปรับปรุงองค์กรเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ กองบิน 41 มีการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมสุขภาพบ้างแล้ว แม้ว่าจะไม่ชัดเจนตามรูปแบบการส่งเสริมสุขภาพแนวใหม่ แต่ก็มีกิจกรรมหลายประเภทที่บ่งบอกถึงการมีนโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพ เช่น การห้ามสูบบุหรี่ในสถานที่ทำงาน การห้ามจัดจำหน่ายบุหรี่ในกองบิน 41 การป้องกันอุบัติเหตุการจราจร เป็นต้น

3. ด้านการสร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ

กองบิน 41 มีศักยภาพอย่างเต็มที่ในด้านการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ เนื่องจากกองบิน 41 มีการกำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ชัดเจน มีการปฏิบัติกิจกรรม 5 ส. อย่างสม่ำเสมอจนทำให้สถานที่มีความสะอาดเป็นระเบียบ สะดวกต่อการใช้ประโยชน์และปลอดภัย จากการทำงานผสมผสานกับการดูแลในด้านอาชีวอนามัยจากฝ่ายสุขภาพกองบิน เช่น จัดระบบการเก็บขยะเพื่อให้สะดวกต่อการทำลายและไม่ให้ทำลายสิ่งแวดล้อม โดยการจัดถังขยะแยกประเภทว่าใส่ขยะที่เป็นขวดแก้ว ขยะที่เป็นพลาสติก และขยะทั่วไป เป็นต้น มีการดำเนินงานการควบคุมด้านนิรภัยภาคพื้นและนิรภัยการบินจากฝ่ายนิรภัยการบิน เช่น ซ่อมอุบัติเหตุเพลิงไหม้และอุบัติเหตุเครื่องบินตกประจำทุกเดือน และมีการประเมินผลงานทุกครั้ง เป็นต้น เพื่อให้กำลังพลกองบิน 41 มีการเตรียมพร้อมอยู่ตลอดเวลาและสามารถปฏิบัติได้เมื่อเผชิญกับเหตุการณ์จริง กองบิน 41 ได้สร้างสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ ได้แก่ โรงสูบน้ำประปาที่มีการควบคุมคุณภาพน้ำดื่มให้ได้มาตรฐานจากฝ่ายประปาและจัดให้มีการเปิด-ปิดน้ำประปาเป็นเวลา เพื่อเป็นการฝึกการใช้น้ำอย่างประหยัด สนามกีฬาพร้อมอุปกรณ์การกีฬาหลายชนิดตามความเหมาะสมกับกำลังพลกองบิน 41 ในแต่ละวัย มีสวนสุขภาพเพื่อใช้พักผ่อนหย่อนใจ ในทางปฏิบัติจริงกองบิน 41 อาจมีสิ่งแวดล้อมบางอย่างที่ไม่เอื้อต่อการส่งเสริมสุขภาพ กล่าวคือ เรื่องการรบกวนของเสียงจากเครื่องบินที่ขึ้นลงเป็นประจำทุกวัน อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตและการทำงานของกำลังพลกองบิน 41 ได้ แต่ก็ได้มีการตรวจสอบมลภาวะเสียงภายในกองบิน ผลการตรวจสอบพบว่าเสียงที่ได้ยินมีค่าไม่เกินเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้

- ด้านสิ่งแวดล้อมด้านทางกายภาพ

การที่มีสถานที่ทำงานและบ้านพักอาศัยอยู่ในกองบิน 41 ก่อให้เกิดการเดินทางที่สะดวกปลอดภัยแก่กำลังพล ส่วนใหญ่จะทำงานและอาศัยอยู่ในกองบิน 41 เพราะกองบินมีสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดี และอยู่ติดกับดอยสุเทพซึ่งเป็นทัศนียภาพที่สวยงามมาก รอบ ๆ บริเวณอาคารสถานที่ทำงานและบ้านพักอาศัยจะมีต้นไม้ใหญ่มากมาย ทำให้บรรยากาศภายในบริเวณกองบิน 41 ดูร่มรื่น มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก ช่วยลดความเครียดจากการทำงานได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้กองบิน 41 ยังได้จัดเตรียมสถานที่ออกกำลังกายในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้กำลังพลกองบิน 41 ได้เลือกความต้องการของแต่ละบุคคล

- สิ่งแวดล้อมด้านสังคมภายในกองบิน 41

กำลังพลมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จากการจัดกิจกรรมทางสังคม เช่น การแข่งกีฬา การพัฒนาความสะอาดของกองบิน การเลี้ยงพบปะสังสรรค์ปีใหม่ สวัสดิการช่วยเหลือเมื่อบุคลากรในกองบินแต่งงาน หรือเสียชีวิต เป็นต้น ซึ่งกำลังพลกองบิน 41 ทุกคนต่างเต็มใจให้ความร่วมมือและช่วยเหลือในทุกกิจกรรม ระดับผู้บังคับบัญชาระดับสูงและหัวหน้าแผนกก็ได้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอเสมือนญาติพี่น้อง สิ่งเหล่านี้เป็นสายใยที่เชื่อมความผูกพันระหว่างผู้บังคับบัญชาและกำลังพลกองบิน 41 ได้เป็นอย่างดี

- ด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคมภายนอกองค์กร

กองบิน 41 มีกิจกรรมที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันกับองค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชนและชุมชนข้างเคียงมาตลอด ทั้งที่เป็นกิจกรรมบริการและกิจกรรมอื่น ๆ เช่น การสนับสนุนหน่วยปฐมพยาบาลให้การท่าอากาศยานจังหวัดเชียงใหม่ จัดตั้งหน่วยสาธารณสุขเคลื่อนที่โดยมีแพทย์พยาบาลไปตรวจรักษา และแจกยาฟรีให้กับชุมชนต่าง ๆ พร้อมทั้งจัดกำลังพลกองบิน 41 ไปช่วยกันตัดผมให้แก่ประชาชนที่มาใช้บริการ ร่วมงานพิธีตามที่หน่วยราชการจังหวัดเชียงใหม่ร้องขอ เช่น ประเพณีวันลอยกระทงโดยส่งรถขบวนแห่นางนพมาศทุกปี การเข้าร่วมพิธีทางศาสนาในวันเข้าพรรษาและทอดผ้าป่าให้แก่วัดในชุมชนใกล้เคียง ร่วมแข่งขันกีฬาสัมพันธ์กับหน่วยงานข้างเคียง ด้านการคมนาคมภายในกองบินจะเห็นได้ว่า มีรถยนต์จากบุคคลภายนอกใช้เส้นทางผ่านเข้า-ออกจำนวนมาก ซึ่งสร้างความรำคาญ ความไม่สะดวกสบายให้กับชุมชนในกองบิน แต่เพื่อเป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีและเป็นการอำนวยความสะดวกในการเดินทางให้แก่ประชาชนที่อยู่รอบข้างกองบิน จึงมีความจำเป็นที่จะต้องเปิดเส้นทางให้ประชาชนภายนอกได้ใช้เป็นเส้นทางผ่านเข้า-ออก

4. การเพิ่มความเข้มแข็งด้านสุขภาพในองค์กร

กองบิน 41 มีศักยภาพในการเพิ่มความเข้มแข็งด้านสุขภาพในองค์กร คือ การพัฒนาภาพลักษณ์เชิงบวกให้เป็นอย่างด้านการส่งเสริมสุขภาพ และดึงดูดให้มีการสร้างเครือข่ายกับองค์กรอื่น ๆ ใช้ความรู้และกระบวนการต่าง ๆ ในการส่งเสริมสุขภาพในกองบิน ช่วยปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของบุคคลให้สอดคล้องกับการดูแลตนเองและคนใกล้ชิด เพื่อให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเข้มแข็ง และเป็นศูนย์ประสานงานเครือข่ายในระดับต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสนับสนุนซึ่งกันและกัน พบว่า กำลังพลกองบิน 41 เป็นกลุ่มคนที่มีศักยภาพ และมีการรวมตัวเป็นปึกแผ่นพอสมควร เมื่อมีสถานการณ์ต่าง ๆ กำลังพลมีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ให้ความช่วยเหลือกันทั้งพาอาศัยและร่วมมือกันในกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งในเรื่องส่วนตัวและส่วนรวม กำลังพลทุกคนมีความรู้ดีกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกองบิน มีความผูกพันกับกองบินและคนในชุมชน จะเห็นได้จากเมื่อมีกิจกรรมหรือโครงการรวมทั้งกฎระเบียบต่าง ๆ ที่กองบินกำหนดขึ้น จะได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายและจะเข้ามามีส่วนร่วมกับกิจกรรมเสมอ ถือได้ว่ากองบินมีศักยภาพในการพึ่งพาตนเองได้ในระดับสูงด้านการจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ งบประมาณและทรัพยากรบุคคล คือ บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในหลากหลายสาขาวิชาซึ่งมาทำงานร่วมกัน จึงต้องมีแนวความคิดไปในทางเดียวกันร่วมคิดร่วมสร้างสรรค์ และร่วมกันแก้ไขปัญหา การมีส่วนร่วมหมายถึง การมีส่วนร่วมในขั้นตอนการตัดสินใจ แต่ไม่ได้หมายความว่า เป็นการตัดสินใจเพียงอย่างเดียว ยังใช้การตัดสินใจควบคู่ไปกับขั้นตอนการปฏิบัติการด้วย เช่น ในการจัดองค์การกำหนดกิจกรรม การพัฒนา การตัดสินใจ ยังมีความเกี่ยวข้องกับประชาชนในเรื่องผลประโยชน์ และการประเมินผลในกิจกรรมการพัฒนาด้วย นอกจากนี้มีผลสะท้อนกลับจากการประเมินและการปฏิบัติการกลับไปสู่การตัดสินใจอีกด้วย ซึ่งถ้ามองในองค์กรเห็นได้ว่าการเข้าร่วมของคณะกรรมการต่าง ๆ นั้น ก่อให้เกิดความภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมในการดำเนินงานในองค์กรด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและความปลอดภัยของตนเอง

ดังนั้น ด้านองค์ประกอบการสร้างความเข้มแข็งด้านสุขภาพในองค์กร จึงวิเคราะห์ว่ากองบินมีศักยภาพด้านการเพิ่มความสามารถของกำลังพลกองบิน 41 เพราะเมื่อมีสถานการณ์หรือกิจกรรมต่าง ๆ จะได้รับความร่วมมือช่วยเหลือและประสานงานกันดี และกองบิน 41 มีศักยภาพที่พึ่งพาตนเองในระดับสูง มีกฎระเบียบเข้มแข็งทุกคนที่อาศัยอยู่ภายในกองบินต้องถือปฏิบัติตามจนเกิดเป็นวัฒนธรรมและความเข้มแข็งในองค์กร ทำให้สามารถเรียนรู้และนำประสบการณ์ที่ได้รับไปเป็น

แบบอย่างให้บุคคลภายนอกปฏิบัติตามได้ เช่น การปฏิบัติตามกฎจราจรที่กองบิน 41 ได้กำหนดไว้ ผู้ขับขีรถจักรยานยนต์ต้องสวมหมวกกันน็อค ผู้ขับขีรถยนต์ต้องคาดเข็มขัดนิรภัย เป็นต้น หากผู้ใดฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามจะได้รับโทษตามที่กองบินกำหนดไว้เช่นกัน

5. การพัฒนาทักษะส่วนบุคคลด้านสุขภาพ

การพัฒนาทักษะส่วนบุคคลด้านสุขภาพ คือ การให้การศึกษาเรื่องสุขภาพและแนะนำทักษะชีวิตเพื่อให้ประชาชนทราบถึงข้อมูลเหตุผล มีทางเลือกในการควบคุมสุขภาพของตนเองและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมสุขภาพให้ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ สามารถเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตให้สอดคล้องกับประเด็นสุขภาพของแต่ละกลุ่ม ด้านกิจกรรมและโครงการที่เป็นงานส่งเสริมสุขภาพ กองบิน 41 ได้จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะด้านสุขภาพหลายโครงการ เช่น การให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพผ่านเสียงตามสายของกองบิน การให้ความรู้เรื่องโรคเอดส์และสารเสพติด เป็นต้น นอกจากนั้น มีการปรับเปลี่ยนบุคคลให้เหมาะสมกับงาน จัดให้มีการอบรมและไปศึกษาดูงานนอกหน่วย เพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้แก่ข้าราชการสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการสร้างขวัญกำลังใจให้กับข้าราชการ โดยทำการคัดเลือกบุคคลดีเด่นประจำปีที่ทำคุณประโยชน์ให้กับกองบิน 41 พร้อมทั้งประกาศให้ทราบทั่วกัน ทำให้เกิดความภาคภูมิใจและเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่การทำงาน มีการฝึกอบรมเรื่องมารยาทให้แก่สารวัตรทหาร เพื่อให้บริการประชาชนด้วยความสุภาพอ่อนโยน และผู้มาใช้บริการเกิดความพึงพอใจ ซึ่งเป็นผลให้เกิดการพัฒนาของกองบิน 41 ให้เป็นเขตยินดีต้อนรับบุคคลภายนอก ซึ่งแต่ก่อนเป็นเขตหวงห้ามบุคคลภายนอกห้ามเข้า เป็นต้น สำหรับการพัฒนากิจกรรมบุคคลในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพ มีบุคลากรทางการแพทย์ได้เพิ่มพูนความรู้ให้แก่กำลังพลกองบิน 41 ในเรื่องโรคต่าง ๆ ที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ เช่น โรคที่ติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โทษของบุหรี่ โทษของสุรา และโรคติดต่อที่เกิดตามฤดูกาล เป็นต้น โดยจะคอยเป็นที่ปรึกษาและให้คำแนะนำแก่กำลังพลทุกคนอย่างใกล้ชิด และส่งเสริมการดูแลสุขภาพในเรื่องการบริโภคอาหารที่เหมาะสมและการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ

ดังนั้น องค์ประกอบด้านการพัฒนาทักษะส่วนบุคคลด้านสุขภาพ จึงวิเคราะห์ว่ากองบิน 41 มีศักยภาพด้านการพัฒนาทักษะส่วนบุคคลด้านสุขภาพ เพราะมีโรงพยาบาลของตนเองสำหรับให้บริการแก่กำลังพลกองบิน 41 โดยได้รับการสนับสนุนเครื่องมือทางการแพทย์และบุคลากรทางการแพทย์จากกรมแพทย์ทหารอากาศ

6. ด้านการปรับเปลี่ยนบริการด้านสุขภาพ

ด้านการปรับเปลี่ยนบริการด้านสุขภาพ พบว่า โรงพยาบาลกองบิน 41 เป็นสถานที่ให้บริการสุขภาพแก่กำลังพลกองบิน 41 โดยตรง ที่ผ่านมาเป็นการบริการแบบตั้งรับที่จะให้การช่วยเหลือผู้ป่วยเมื่อเจ็บป่วยหรือเกิดอุบัติเหตุ เป็นการให้บริการที่เกิดผลต่อกำลังพลกองบิน 41 แบบชั่วคราวเมื่อหายจากการเจ็บป่วยอาจกลับไปมีพฤติกรรมแบบเดิมอีก เป็นการตั้งรับที่ได้ประโยชน์น้อยเมื่อเทียบกับการที่ต้องสูญเสียทั้งกำลังคนและงบประมาณค่ารักษาพยาบาลหลายล้านบาทต่อปี ถึงแม้ว่าจะยังไม่มีนโยบายที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมมากนักในเรื่องการจัดบริการสุขภาพแบบเชิงรุกเพื่อปรับเปลี่ยนบริการแบบเดิมซึ่งตั้งรับเพื่อแก้ปัญหาสุขภาพของบุคลากร มาเป็นการส่งเสริมสุขภาพให้สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมีคุณภาพไม่เพียงแต่ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บเท่านั้นซึ่ง หทัย ชิตานนท์ (2539) ได้กล่าวว่า ตั้งแต่ในอดีตจวบจนปัจจุบันทั้งภาครัฐและเอกชน ยังไม่มีความเข้าใจที่ถูกต้องในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพ ส่วนใหญ่เมื่อกล่าวถึง "สุขภาพ" จะมีแต่ผู้นึกถึงโรงพยาบาล แพทย์ ยา และการรักษา แต่โรงพยาบาลกองบิน 41 ก็ได้มีการปรับเปลี่ยนบริการเพื่อสุขภาพแทรกอยู่ในหลายกิจกรรม เช่น การตรวจสุขภาพประจำปีให้แก่กำลังพลกองบิน 41 การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพด้วยตนเองเป็นการให้บริการที่ทำก่อนที่จะมีการเจ็บป่วยหรือสูญเสีย สามารถทำให้อากาศพลกองบิน 41 มีความรู้ในการป้องกันโรค และตระหนักถึงความร้ายแรงของโรค การหลีกเลี่ยงให้ห่างไกลจากโรคภัยไข้เจ็บและอุบัติเหตุต่าง ๆ อีกทั้งสามารถนำไปถ่ายทอดให้คนในครอบครัวได้ปฏิบัติตามได้ และได้เริ่มพัฒนาหน่วยงานเพื่อสร้างภาพลักษณ์เชิงบวกเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีกับกองบินอื่นโดยตกแต่งทัศนียภาพ ทำให้เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลและผู้ป่วยสัมผัสกับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่สวยงาม และกำลังดำเนินการปรับปรุงภายในอาคารผู้ป่วยนอกและผู้ป่วยใน ให้ผู้มาใช้บริการได้รับความสะดวกสบายมากขึ้น ในด้านการประสานงานและร่วมกันทำงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนรวมทั้งชุมชนข้างเคียงทางโรงพยาบาลกองบิน 41 ได้ทำมาตลอด

ดังนั้นองค์ประกอบด้านการปรับเปลี่ยนบริการด้านสุขภาพ จึงวิเคราะห์ว่าโรงพยาบาลกองบิน 41 มีศักยภาพในองค์ประกอบนี้ เพียงแต่ยังไม่ได้เป็นเชิงรุกที่ทำอย่างเป็นกระบวนการต่อเนื่องจริงจัง และยังไม่สามารถดึงดูดให้มีการส่งเสริมสุขภาพในหน่วยงานที่เป็นภาคีเครือข่าย การทำงานจึงต้องผลักดันให้เกิดกระบวนการสู่การเป็นกองบินส่งเสริมสุขภาพต่อไป

สรุป

จุดแข็ง (Strength) ของกองบิน 41

จากการศึกษาศักยภาพในการเป็นกองบินส่งเสริมสุขภาพของกองบิน 41 จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า โครงสร้างการบริหารของกองบิน 41 ยังใช้รูปแบบการจัดการแบบทหารเป็นหลัก คือใช้ระบบ แนวตั้งโดยสั่งการจากระดับบนลงสู่ระดับล่างเพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบวินัยของทหาร ดังนั้นหาก นำกระบวนการส่งเสริมสุขภาพแนวใหม่เข้ามาใช้ อาจทำให้การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพเป็น รูปธรรมที่ชัดเจนขึ้น โดยการปรับเปลี่ยนแนวคิดเรื่องการดำเนินงานสู่การเป็นกองบินส่งเสริมสุขภาพ ในระดับผู้บังคับบัญชาให้มีแนวนโยบายที่จะดำเนินการส่งเสริมสุขภาพ และให้ความรู้เรื่องการส่งเสริม สุขภาพแก่กำลังพลทุกคนให้มีความเข้าใจไปในทิศทางเดียวกัน บุคคลเหล่านั้นก็จะสามารถร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์และร่วมประเมนผลในบางกิจกรรมได้ นอกจากกองบิน 41 จะมีการบริการ จัดการเรื่องบุคลากรเป็นอย่างดีแล้ว ได้มีการวางระเบียบแบบแผนในการจัดการเรื่องสิ่งแวดล้อมทาง กายภาพและทางสังคมที่ดีเช่นกัน สำหรับในส่วนหนึ่งของโรงพยาบาลกองบิน 41 ซึ่งจะทำหน้าที่รับผิดชอบ การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพในเบื้องต้น ได้เตรียมทีมงานให้มีวิสัยทัศน์ต่อการดำเนินงานส่งเสริม สุขภาพในมุมมองเดียวกัน เพราะส่วนใหญ่มีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพ อยู่ในระดับหนึ่ง และมีความคิดเห็นในทางบวกต่อการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพ จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่ากองบิน 41 มีความพร้อมในเรื่องบุคลากรอย่างพอเพียงมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการ ส่งเสริมสุขภาพ สิ่งเหล่านี้น่าจะเป็นจุดแข็งของกองบินในการพัฒนาสู่การเป็นกองบินส่งเสริมสุขภาพ

จุดอ่อนหรือข้อจำกัด (Weakness) ของกองบิน 41

กำลังพลกองบิน 41 ส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจในเรื่องของการส่งเสริมสุขภาพ การประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพยังไม่เพียงพอ ขาดการสร้างกระแสในเรื่องของการส่งเสริม สุขภาพ กิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพที่ยังขาดความชัดเจนและไม่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทั้งหมด การกำหนดนโยบายในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพของกองบิน 41 ยังไม่ชัดเจน จึงไม่สามารถคาด ประเมินได้ว่านโยบายและทิศทางที่เป็นแนวคิดของระดับผู้บริหาร จะสามารถตอบสนองต่อปัญหาและ ความต้องการด้านสุขภาพของทุกคนได้จริง การส่งเสริมสุขภาพแนวใหม่ยังไม่เข้าถึงกลุ่มผู้บังคับบัญชา ในระดับบริหารทุกคน และกำลังพลกองบิน 41 ส่วนใหญ่ยังไม่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมการส่งเสริม สุขภาพเท่าที่ควร ยังมุ่งการรักษาเมื่อเกิดปัญหาหรือเจ็บป่วยมากกว่าการส่งเสริมสุขภาพ ปัจจัย

ภายนอกที่น่าจะเป็นโอกาส (Opportunity) ของกองบิน 41 ในการพัฒนาสู่การเป็นกองบินส่งเสริมสุขภาพ คือ หน่วยงานราชการและองค์กรเอกชน ซึ่งเป็นเครือข่ายการทำงานร่วมกับกองบิน 41 มีความคิดเห็นด้วยกับการดำเนินงานสู่การเป็นกองบินส่งเสริมสุขภาพ มีการประสานงานและให้ความร่วมมือช่วยเหลือกันในด้านต่าง ๆ มาตลอด และโรงพยาบาลกองบิน 41 จะเป็นหน่วยงานที่วางรากฐานให้กำลังพลกองบิน 41 เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงพยาบาล ความสัมพันธ์และการเรียนรู้ซึ่งกันและกันในลักษณะดังกล่าว น่าจะส่งผลดีต่อการดำเนินงานสู่การเป็นกองบินส่งเสริมสุขภาพ

ปัจจัยภายนอกที่เป็นข้อเสีย (Threaten) ของกองบิน 41 คือ การที่กองบินมีพื้นที่กว้างขวาง ติดต่อกับชุมชนภายนอกทุกทิศทาง ไม่สามารถทำให้การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพขยายครอบคลุมไปสู่ชุมชนทั้งหมดทุกพื้นที่ได้ อาจส่งผลให้เกิดโรคภัยไข้เจ็บที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพและเกิดอุบัติเหตุต่าง ๆ แก่กำลังพลกองบิน 41 ได้ เช่น โรคที่ติดต่อกับทางเพศสัมพันธ์ และโรคติดต่อที่เกิดตามฤดูกาล อุบัติเหตุจากการจราจร เป็นต้น ทำให้เกิดผลกระทบต่อการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพของกองบิน 41

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ปัจจุบันกองบิน 41 ยังไม่ได้ประกาศปรัชญาและนโยบายในการเป็นกองบินส่งเสริมสุขภาพ หากในอนาคตเมื่อกองบินมีความพร้อมทุกด้าน การกำหนดปรัชญาและนโยบายเพื่อส่งเสริมสุขภาพในกองบิน 41 ต้องเปิดโอกาสให้กำลังพลทุกคนได้มีส่วนร่วม เพื่อตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการให้สามารถปฏิบัติและเกิดผลได้จริง
2. พัฒนาการดำเนินกิจกรรมการส่งเสริมสุขภาพในกองบิน 41 ให้มีความชัดเจน โดยการเพิ่มการประชาสัมพันธ์ และการประสานงานตามจุดต่าง ๆ ให้มากขึ้น การดำเนินงานทุกอย่างต้องได้รับรู้ทั่วกันเพื่อประชาสัมพันธ์ให้แก่กำลังพลทุกคน
3. การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพในกองบิน 41 ควรมีการประเมินผลว่าทุกกิจกรรมบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการหรือไม่ และมีการประสานงานระหว่างจุดต่าง ๆ ให้มากขึ้น การดำเนินงานทุกอย่างต้องรับรู้ทั่วกัน เพื่อประชาสัมพันธ์แก่กำลังพลทุกคน
4. เปิดโอกาสให้คณะกรรมการการทำงานได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเครือข่าย เพื่อสร้างความมั่นคงทางความคิดและแรงจูงใจในการดำเนินงานให้ต่อเนื่องจนการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพของกองบิน 41 ให้เป็นกระบวนการ
5. การดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพต้องปรับให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ เช่น สังคม วัฒนธรรม และความเชื่อด้านสุขภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. จัดทำโครงการกองบินส่งเสริมสุขภาพ เพื่อขยายผลให้กองบินต่าง ๆ นำไปพิจารณาประยุกต์ดำเนินการส่งเสริมสุขภาพในกำลังพลกองบิน ให้เหมาะสมกับหน่วยงานของตน
2. ศึกษารูปแบบและมุมมองของผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้ผู้บังคับบัญชาในกองบินอื่น ๆ ที่มีต่อการดำเนินงานสู่การเป็นกองบินส่งเสริมสุขภาพ